

Szaknyelvelés

Nyelvművelés a Meteor hasábjain

Az ismert közmondás szerint a szem a lélek tükre. Bár ez a mondás évszázadokon át érvényes tényt fogalmaz meg, de a kommunikáció szerepének fokozódásával napjainkban egyre jobban érvényét veszti. Az írásbeli és szóbeli társas érintkezés során egyaránt inkább „a nyelv a lélek tükre” válthatná fel. Ez közmondássá nem válhat ugyan, legfeljebb szállóigévé, mivel szerzője ismert, de a Meteor új rovatának indításakor nem ez a cél vezérelt.

A csillagászat népszerűsítése speciális ismereteket kíván. Ezek közé tartozik a csillagászati szakkifejezések helyesírása is. Az természetes, hogy a csillagászatban előforduló tulajdonnevek és más speciális kifejezések írásmódját összhangba kell hozni a magyar helyesírás adott időszakban érvényes szabályzatával. Akad azonban olyan eset – főleg a tulajdonnevek között –, amikor nincs általános szabály a szó megfelelő magyar írásmódjára.

Kétségtelen, hogy szükség van a csillagászati kifejezések helyesírását részletesen taglaló és megfelelő terjedelmű szógyűjteményt is tartalmazó kiadvány összeállítására. Ha ennek elkészülte várat is magára, csírái már léteznek Kozma Judit, a csillagászat iránt szenvedélyesen érdeklődő fiatal nyelvész Tulajdonnevek helyesírása a csillagászati és az űrtani szaknyelvben című PhD-értekezése formájában. A disszertáció online elérhető a <https://konkoly.hu/public/kozmaphd.pdf> webcímen. Letöltését és főként használatát jó szívvel ajánlom mindenkinek, aki csillagászzal kapcsolatos szövegeket ír, akár hivatalos megjelenésre, akár csupán ilyen témájú blogot vezet a világhálón ön maga és mások szórakoztatására.

Kedvező hírnek számít az is, hogy a már régebb óta létező szaknyelvi helyesírási tanácsadók és szótárak – pl. Kémiai helyesírási szótár (1982), Orvosi helyesírási szótár (1992), A földrajzi nevek helyesírása

(2013) – után elkészült a Fizikai helyesírási szótár kéziratja is, benne sok-sok csillagászati vonatkozású kifejezéssel. A Sólóym Jenő fizikus akadémikus által szerkesztett, Mártonfi Attila és Laczkó Krisztina nyelvészek közreműködésével készült hiánypótló összeállítást remélhetőleg a közeljövőben nyomtatott formában is kiadják.

Ugyanakkor az imént említett és kézikönyvként is használható két forrás sem teszi feleslegessé a sokunk által vágyott csillagászati helyesírási szótárát, amelynek elkészülte még jó ideig várat magára. Emiatt is jogos igény, hogy a kizárólag csillagászzal foglalkozó egyetlen magyar nyelvű folyóirat, a Meteor is adjon helyt a csillagászat szakterületéhez tartozó fogas helyesírási kérdések tisztázásának.

A rövid írásokat közlő rovat a *Szaknyelvelés* címet kapta. A Nyelvművelés, Édes anyanyelvünk, Nyelvőrészen stb. cím már „foglalt” és talán kissé elcsépeelt is. A szaknyelvelés rovatcímre nemcsak azért eszt a választásom, mivel eddig nem használták ilyen célra, hanem azért is, mert jelentése enyhén provokatív tartalmú. A nyelvvelés utótaggal ugyanis azt igyekszem érzékeltetni, hogy az itt közlendő írások feleselni kívánnak azokkal a magabiztos szerzőkkel, akik hónapról hónapra csökönnyösen ragaszkodnak egyes szakkifejezések beléjük ivódott helytelen írásmódjához.

A rovatot viszont semmiképpen sem akarom „kisajátítani” – bár 10–12 lapszámra való témát kapásból összegyűjtöttem a megírandók listáján. A csillagászati szaknyelv helyes használata iránt elkötelezett amatőr és hivatásos csillagászok és ismeretterjesztők e rovatba szánt kéziratai mellett várjuk a témafelvetéseket is: a csillagászati szaknyelv mely kérdései foglalkoztatják olvasóinkat. Az ötleteket, javaslatokat a szabados@konkoly.hu e-mail-címen várja

Szabados László